
MICHAEL W. APPLE İLE GÖRÜŞME

Bu görüşme Carlos A. Torres tarafından
1998 yılında yayınlanan
*"Education, Power and Personal Biography:
Dialogues with critical educators*
(Eğitim, İktidar ve Kişisel Biyografi:
Eleştirel Eğitimcilerle Görüşmeler)"
adlı kitaptan alınmıştır.

BOŞ SAYFA

TORRES: 1988'e dönersek, Raymond Morrow ve ben çalışmalarınızı bir çerçeve içine oturtma çabasıyla bir görüşme gerçekleştirmiştik. O günden beri hayatınızda ve araştırma gündeminizde neler oldu?

APPLE: Kişisel anlamda, Sağ'ın açgözlülüğü altında beş yıl daha yaşamak oldukça derin bir etki yarattı. Geçen beş yıl, liberal geleneğin ciddi olarak ele alınmasının mutlak önemi ve sosyal demokrasiyle ilgili zor sorular üzerinde yeniden düşünmemin de derin bir etkisi olmuştur. Ve Sağ'ın iktidarı altında yaşamak, bazı ödünler verilse bile aynı zamanda başarılı mücadelelerin de olduğu sosyal demokrasi ittifakı altında elde edilen kazanımları düşünmeme de yol açtı.

Büyük oğlum Afrika kökenli Amerikalı ve sinir hastası. Muhafazakar yenilenme döneminde, akıl hastaları için sosyal kurumların içindeki emniyet ağları ortadan kaldırıldı. Bunlar tıbbi bakım, sağlık hizmetleri ve kurumlardan çıkarılıp sokaklara atılan insanlarla ilgilecek sosyal çalışma uzmanları gibi servislerdi. Bu durum, çok bireysel bir düzeyde, bazı şeyleri yeniden düşünmemi sağladı ve tahmin edebileceğiniz gibi kuramsal seviyede önemli etkileri oldu.

Büyük oğlum bir ruh ve sinir hastalıkları hastanesine yerleştirildi. Zaman içinde beyninde ortaya çıkan kimyasal dengesizlik yüzünden oldukça saldırgan bir hale gelmişti. Bu nedenle, kendi isteğiyle bir hastaneye yattı. Reagan/Bush yönetimi altında giderek daha da bozulan akıl sağlığı aparatı tarafından karşılanmayan 90.000 dolarlık bir faturayla karşılaştık. Bu, Sağ kesimin iktidarda olmasının ne anlama geldiğini kişisel düzeyde görebilmemi sağladı. Örneğin, bizim sağlık sigortasının akıl hastalıklarında 30 günden sonrasını

karşılamaadığını öğrendik. Bu yüzden sağcı programların hayata geçirilmesi, gerçek anlamı çok ciddi bir şekilde oğlumun ölüm riskini arttıran, onun vücudu yoluyla kendini belli eden bir gerçeklik olarak karşımıza çıkıyordu.

Burada hep kişisel anlamda konuştum, çünkü *Education and Power (Eğitim ve İktidar)* adlı kitabımda önceden geliştirdiğim gibi -en altta kimlerin olduğu hakkındaki değişen görüşlerimize, ekonominin yapısal krizini suçlamaktansa, tabandakileri suçlamaya- ilişkin tartışmalar benim için daha da güçlü bir hale geldi. Bu güçlülük sadece kuramsal seviyede "bunu daha iyi anladım" anlamında değildi. Eğer maaşım yeteri kadar yüksek olmasaydı, oğlum ölmüştü. Bu, bende devlete çok daha farklı bir bakış yarattı. Bu nedenle, sezgilerim değişiyor olsa da -yani devletin bir karşıtların çatışma alanı olduğunu görmeye başlıyordum- bu tür kişisel tecrübeler, sezgilerimin bazılarını daha da kuvvetlendirdi. Devletin içinde hem ilerici hem de gerici unsurların olduğu, devletin sadece yenilgiler değil, zaferlerin de yaşandığı bir arena olduğu ve sosyal demokrat ittifakın aslında egemen bir ittifak ve uzlaşma olduğu kadar, kısmi bir zafer olduğu benim için daha da netleşti. Bunun anlamı, sezgilerimin daha da kesinleşmesiydi. Burada, ırkçılığın gizli söyleminin devleti nasıl derinden etkilediği görülüyor. Bunun anlamı, siyah yoksul insanlar ya da herhangi bir yoksul insan -ama bu durumda benim oğlum olan Afrika kökenli bir Amerikalı- için eskiden mevcut olan toplumsal desteğin, onlarca yıllık mücadele sonunda kazanılmış olan emniyet ağının artık var olmamasıyla yüzyüze gelinmesidir.

Orada sezgilerimin yaşanmış bir örneği var -devlet organlarının sermayenin bir maşası haline gelmekte olduğu hakkın-

daki savlarımız ve benim buna karşı savlarım- burada devletin çekildiğinde, kazanımların tasfiye edildiğinde Sağ her şeyi özelleştirin dediğinde, gerçekten neler olduğunu, orta sınıftaki insanlara bile neler olduğunu görüyorsunuz. Böylece biz 90.000 dolar harcayarak ve oğlumun kabul edebilecek tek kurum olan -devlet kurumlarında hiç yer yoktu- akıl hastalığı kurumlarının en lüksüne, günlüğü 1.000 dolardan yaptırdık ve sigorta bunu karşılamıyordu. Eğer eşim ve ben bu parayı bulup çıkaramamış olsaydık, eminim ki oğlumuz ölmüş olacaktı. Gerekli parayı bulamayan binlerce anne-babayı düşünün. Bu örneği bencilce kullanmak niyetinde değilim. Fakat bu örnek, kişisel deneyimlerin eleştirel çalışmalar için çok önemli olduğu anlamına geliyor. Eğer birilerinin tek yaptığı eleştirmek ve hiçbir zaman kendilerini yaşanmış bir mücadelenin içine koymamaksa ben o kişilerin yazdıklarına güvenmediğimi söylemek durumundayım.

Önceki görüşmemizde de bahsettiğim gibi, ben her zaman kişisel mücadelelerin ve kuramsal analizin birlikteliğini aradım. Praksis ile kastetmek istediğimiz budur. Bu sürekli refleksivitedir, ve bu refleksivite bir çok düzeydeki politik mücadeleler sonucu ortaya çıkar; bunlar kültürel düzey, ekonomik, politik, vücut ve cinsellikle ilgili mücadelelerdir. Böylece her şeyi sadece sınıf mücadeleleri boyutuna indirgemek istemiyorum. Bütün bunlar pratikte benim anlayışımı yeniden canlandırdı ve her şeyi daha da berraklaştırdı. Devletteki kazanımlar kuruyordu. Bunlar pek çok insan için yok ediliyordu. Geçen beş yıl bu durumu bana bütün çıplaklığıyla gösterdi.

TORRES: Geçen yıllarda ne tür kuramsal meselelerle uğraştınız?

APPLE: Geçen beş yıl, postmodernizm üzerinde tekrar düşünme ve onunla yüzleşme çabalarımı artırdı. Postmodernizm bir yandan beni de etkilerken, postmodernistlerin sorgulamadan kabul ettiği bazı temel varsayımları eleştirel olarak sorgulamak istedim. Bildiğiniz gibi, ben neoMarksist geleneğin içindeki indirgemeci ve sınıf tahlilci yönelimlere karşı olan bu geniş çaplı kolektif çabanın içindeki insanlardan biriydim ve kesinlikle tek değildim. Fakat, Amerika Birleşik Devletleri'nde neoMarksist gelenekler büyük anlatılar değillerdi. Yani, onlar her zaman mücadelelerinin sonucuydu. Marksist geleneklerin içinde hiç bir zaman tek bir söylem olmadı. Tek bir söylem olduğunu ve hepsinin indirgemeci olduğunu kabul etmek bir hatadır, tarihin yanlış yorumlanmasıdır ve kolektif hafızanın kaybıdır.

Birisinin kendini, kullanışlı bir unvan olan neomarksist olarak tanımlaması tarihsel bir kavramdı ve kişinin o konuyla ilgili her şeyi kabul ettiği anlamına gelmezdi. Bu tartışmalı bir alandı ve çeşitli mücadelelere sahne oldu. Sezgilerim sınıf, ırk ve toplumsal cinsiyete yönelik uygulama ve söylemlerin paralel olduğu yönündeydi. Her biri ayrı bir tarihe sahip olsa da, birbirlerini bütünleyip, şekillendirdiler. Göreceli olarak bağımsızdılar, ancak şekillendirici dinamikler taşıdıklarından sınıfı, toplumsal cinsiyet ve ırktan bağımsız olarak düşünmek mümkün değildi. Bu da bizi iktidarın görülmesi gereken ne kadar çok boyutu olduğu gibi zor ve somut bir gerçekliğe götürdü. Her şeyin, her zaman "yukarıdan aşağıya" geldiği var sayılmazsa, o zaman makro ve mikro arasındaki fark daha az yararlı bir hale gelir ve bu pek çok farklı söylemi ve pek çok farklı alanı kabul eden bir duruma kapı açar. Bu Foucault'yu daha çekici hale getirir ve umarım ben buna gereken önemi vermişimdir.

Her ne kadar, yeni politika ve kuramlara açık olmayı istesem de, geçen birkaç yılda postmodernizm içindeki bazı yönelimlerle ilgili rahatsızlık duymaya başladım. Şimdi, benim yeni kitaplarımı *Official Knowledge (Resmi Bilgi)* ve *Cultural Politics and Education (Kültürel Politika ve Eğitim)* okuyan birisi postmodernizmin onlar üzerindeki etkisini görebilir. Haz politikaları, yerinde olmayan uygulamalar ya da örneğin Kanal 1 hakkında konuşmam, devletin değişik kademelerinde çoğul güç ilişkilerinin olduğunu, sadece sınıfsal bağlamda değil, ırksal ve toplumsal cinsiyet, cinsellik politikası ve din bağlamında da egemen ittifakların nasıl oluşturulduğunu, bütün bu etmenlerin hem birlikte çalıştığını hem de birbirine karşı olduğunu göstermem, eleştirel postmodern kuramın benim çalışmalarım üzerindeki etkisini ortaya koyar.

Buradaki anahtar kelime eleştireldir. Eleştirel "post" çalışmaların, neoMarksist çalışmalarla elde ettiklerimizin bir kısmını kaybetmiş ve "neo" çalışmaların sahte bir tarihini yaratmış olmasından oldukça endişeliyim. Sınıfın sadece yapısal olarak ele alınması noktasında, ben de dahil olmak üzere herkesin hemfikir olduğu söylenemez. Sadece şimdilerde sınıfın tarihin yanlış yorumlanması sonucu olduğunu düşündüğüm indirgemeci bir şekil alan bir "büyük anlatı" olarak adlandırılması sınıfın yok olduğu anlamına gelmez. Bu durumun postmodernizmin bazı yanları içinde varolan oldukça tehlikeli bir eğilimdir. Çoğu kez sınıf analizinin "indirgemeci" olduğu fikri, sıklıkla, insanların bu yönü göz ardı etme özgürlüğüne sahip oldukları anlamına gelmiştir. Bu durum kuramsal ve politik açıdan bir felakettir. Sınıfın tasfiyesi, omuzları üzerinde yükseldiğimiz kadınlar ve erkeklerin, sadece kuramlarına değil, daha da önemlisi yaşanmış müca-

delelerine de büyük kötülük yapmak anlamına gelir. Bizim gibi insanların, yüksek öğretim kurumlarında olmayı hak etmesi ve bu tür şeyler hakkında yazabilecek işleri olması için gerekli yetilerle donanmış olmalarının bile, birilerinin emeği üzerinden olduğunu anlamak zorundayız. Bu kurumlar sadece aydın emeğinin değil, kadın ve erkeklerin ücretli ücretsiz emeklerinin somutlanmasıdır. Yani, biz bu insanların hayatları üzerinden geçiniyoruz. Bu oldukça temel bir nokta ve bence bizim bunu aklımızdan çıkarmamız gerekir.

Ekonomi politığın indirgemeci analizlerine karşı tartışarak yıllarımı harcadım, örneğin Bowles ve Gintis'in erken dönem çalışmalarına karşı yaptığım gibi. Ben bugün bile %60'ına katılmasam da, bu çalışmalar saygı değer ve önemli bir müdahaleydi. Fakat, politik ekonominin sorunlarını artık önemi yokmuş gibi sorgulanmama eğilimi, güncel ve sözümona eleştirel çalışmaların içinde çok fazla bulunan bir şey. Bu da olabilecek en tehlikeli durum.

Ulus-devlet fikrinin yapı-bozuma uğratılmasını örnek olarak alalım. Kuşkusuz, devlet hakkında eskisi kadar kolay konuşamamızın nedeni, ulus söylemi ve devlet söylemi yüzünden değil, sermayenin uluslararasılaşmasıdır. Hakkında metinler üretebilmemiz mümkün olsa da bu sadece bir metin değildir. Açlıktan ölen insanların çarpıcı gerçekliği var ortada. Postkolonyal durumlarda uluslar arası sermaye tarafından topraklarının ellerinden alınması insanlara ne olduğu, emperyalizmin acı bir gerçeği olarak görünüyor. Ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki tüketim alışkanlıklarının dehşet verici gerçekliği ortadadır. Bunları görmek için, bazı insanların ukalaca "Üçüncü Dünya" diye tanımladıkları şe-

ye bakmak zorunda değilsiniz. Tüketim politikalarının üretim politikalarını tamamen öğüttüğünü varsaymak, bütün bunun bir şekilde postmodern ekonomi olduğu kurgusal görüşüne sahip olmak demektir. Tabii ki, imalat hala yapılmaktadır. Üretim hala yapılmaktadır. Bunu kim yapmaktadır, toplumsal üretim ilişkileri nelerdir, kim neyi tüketmektedir, v.b. diye sormamız gerekir. Oluşturulmuş ve hala dünya nüfusunun büyük bir çoğunluğu yararına anlamlı politik eylemlerin gerçekleştirilmesine olanak veren anlayışların, unutulmak gibi büyük bir tehlike ile karşı karşıya olduğunu düşünmekteyim. Bu durumun farkına varmak, pek çok farklı kuramın ve politikanın olumlu ve olumsuz unsurlarıyla mücadeleye etmeme yol açmıştır. Bu tür bir mücadele ve bu gerilimler, *Official Knowledge (Resmi Bilgi)* ve en yeni kitabım olan *Cultural Politics and Education (Kültür Politikaları ve Eğitim)*'da görülmektedir. *Cultural Politics and Education*, yine kuramsal öğeleri veya politik bağları kurban etmeden mümkün olduğu kadar açık yazmaya çalıştığım bir kitaptır. Aynı zamanda yardımcı olduğunu düşünmekle birlikte zaman zaman daha az kullanışlı bulduğum postmodern yapıların, ve hala eleştirel olarak fazla kolayca uzaklaşıldığına inandığım neoMark-sist geleneklerin farklı yönlerine tutunarak toplum içinde çalışmalar yapma isteğimi yansıtmaya çalıştım.

TORRES: Şimdi isterseniz son kitaplarınızdan biri olan *Official Knowledge*'a geri dönelim. Kitabınızda, bazı bilimsel araştırmaları ve kuramı birlikte ele almışsınız. Deneysel bir araştırmacı olarak bilinmemenize rağmen, yine de verilerin elde edilmesi ve yeniden irdelenmesi konusuna eğiliminin gerilimini yaşıyorsunuz. Fakat gördüğüm kadarı ile,

bu kitapta bir anlatıdan daha politik bir analize her geçişinizde, özür diler gibisiniz. Bu durum retorik bir strateji mi yoksa eylem ve politikanın talepleri arasında gidip gelmelerin yarattığı gerilimlerin bir parçası mı?

APPLE: Her ikisi de. Kitaplarımın kavranabilir olması için çok çabalıyorum. Vurucu noktaların farklı düzeylerde anlaşılabilir olmasını sağlamak için yeniden yazmaya gayret ediyorum. Bence bu gerçekten çok önemli ve aynı oranda da zor bir iş. Bu işin bir parçası da, benim okurlara karşı olan sorumluluğumdur. Bir okur kitlesini yetisizleştirmeye çalışan açıklık politikaları hakkındaki olumsuz argümanları reddettiğim nokta budur. Üniversitelerde olup, bu tür işlere zaman harcama ayrıcalığına sahip olmayan, gündelik hayatlarını mücadele içinde geçiren insanlara bizim alışagelmış gizemli, yeni kelimeler kullanmaya eğilimli üslubumuzla hitap etmeye gerek yok. Bu insanlarla orta yolu bulmamız gerek. Fakat, bazı eleştirel akademisyenler benim bu söylemimin “sıradan insanların yeteri kadar zeki olmadığı” yada “bizim onların ciddi kuramları öğrenmelerine engel olduğumuz” anlamı taşıdığını söylediklerinde biraz küstahça davranmış olabilirler. Bu benim vurgulamak istediğim nokta değil. Gerçeklik karmaşıktır. Ve bu karmaşık niteliğe zarar vermemek zorundayız. Hiçbir zaman basit yazmak istemem, çünkü bence bu aslında bir yetisizleştirme sürecidir. Fakat, ben bunu, *Teachers and Texts (Öğretmenler ve Ders Kitapları)* adlı kitabımda mümkün olan en güçlü şekilde tartıştım. Bence, bu anlama süreci üzerinde mücadele etmesi gereken tek kişi okuyucu değildir. Zaman lüksüne sahip olan bizler için insanların bunun üzerinde düşünmesine yardımcı olmak ve açık olmak

politik sorumluluğumuzun bir parçasıdır. Aksi halde, küstahlaştığımızı inanıyorum. Yazmanın ve okuyucuya nasıl davranılması gerektiğinin son derece somut bir politik bir anlamı vardır.

TORRES: Bu durum, Marx'ın 1844 *El Yazmaları* adlı kitabındaki açık olmayan üslubu nedeniyle eleştirildiğinde getirdiği önermeyle çok benzeşiyor. Marx "bunun bir araştırma süreci" olduğunu iddia etmiştir. Fakat, o zaman da araştırmanın sunulması süreci hakkında düşünmek zorundasınız. Bu oldukça farklı bir girişim.

APPLE: Benim yapmaya çalıştığım da budur. Yazarım ve sonra çok farklı insan gruplarından yazdıklarımı eleştirmelerini isterim. Bu kısmen, inandığım sorumlulukları ciddiye aldığımdan emin olma çabasıdır. Önce araştırmayı yaparım, daha sonra kitabın birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü taslaklarını yazarım. Sonra göz gezdirmeleri için insanlara veririm. Kitaplarımda bu kadar uzun bir teşekkür kısmı olmasının nedeni budur. O insanlara "Şuna bir bakın, ne düşünüyorsunuz?" diye sorarım. Bu, değişik insan gruplarından - akademisyenler, aktivistler, vb.- sadece kavramsal olarak değil, düşüncelerimi çekici olabilmesi için onları kağıda nasıl dökceğimi öğrenmemi de sağlar. Basit yazmayı öğrenmek zorunda olduğumuzu düşünmüyorum, fakat pedagojik olarak insanların, bizimle birlikte mücadele etmelerini sağlayacak bir kapı açmanın bizim geçmişimizin parçası olduğuna inanıyorum. Bu kapıyı açık tutmak her birimizin işidir.

Bunlardan sonra retorik meselesi gelmektedir. İnsanların, yazdıklarımı okurken onlarla konuşuyormuşum gibi hisset-

melerini istiyorum. Görünmeyen bir okurla konuşan herhangi bir yazar olmak istemiyorum. Bu nedenle retorik stratejilere baş vuruyorum. Bazen "eğer kuram hakkında en ufak bir kaygı taşıyorsanız, önünüzdeki üç bölümü atlayarak devam edin" diyorum. Bunu kitaplarımın çok değişik okurları olduğunu çok iyi bildiğimden, *Official Knowledge* adlı kitabımın tarih anlatan bölümünde yaptım.

Ben hala bir öğretmenim ve hepimiz, akademik alanda ne olduğumuza bakılmaksızın asıl ve en önemli olarak öğretmeniz. Ne kadar yazdığınıza bakılmaksızın, bizler öğretmeniz. Bu bizim mesleğimiz. Yani ister hemşirelik okulunda, ister hukukta, ister kültürel çalışmalarda, ister sosyolojide, isterse eğitimde olun, siz bir öğretmensiniz. Aynı zamanda bizler yazarız ve geri adım atma lüksüne sahibiz. Buna dair bazı kaygıların olması gerek. Kendimizi sadece "kuram yazarı" olarak tanımlamak ve gerçeğin zorluğunu unutmak oldukça karşı konulmazdır. Benim devam etmemi sağlayan en üretken nokta bu gerilimdir. Her zaman gerçek okulların, öğrencilerin ve gerçek öğretmenlerin var olduğu gerçekliği ile hareket etmeliyim. Gerçek insanların hayatlarında değişiklik yaratma ve geri çekilip bundan bir anlam çıkartma isteğinin gerilimiyle başa çıkma yollarını bulmamız lazım. Bu benim her zaman hissettiğim bir gerginlik. Bu gerginliği hissetmediğimde, sanırım eleştirel eğitimci olarak sorumluluklarımı kaybetme tehlikesini yaşıyor olabilirim.

TORRES: Kendi yazı tarzımı zevk ve acının garip bir bileşimi olarak görüyorum. Zevk, çünkü gerçek hayatın karmaşasını çözmeye çalışıyorsunuz. Acı da öncelikle o kavrayışa sahip olup olmamanıza

bağlı olarak gelir. Fakat, orada ortaya çıkan bir diğer nokta söylediğiniz şeyin bir fark yaratıp yaratmayacağıdır. Şu an birisi bana yaklaşırsa ve "Apple'ın *Official Knowledge* kitabından bana seni çok etkileyen bir paragraf göster dese" pek çok paragraf gösterebilirim, ancak şu paragraf özellikle etkileyicidir:

Özellikle farklılaşmış güç bağlamında, "seçici geleneği" yönlendirmesi gereken tek bir değerler topluluğu olduğu fikri, oldukça büyük bir tehlike yaratabilir. Örnekle olarak oldukça ünlü bir kamu binasında yazılı ve o bina kadar ünlü bir deyişi ele alalım. "Özgürlüğe giden tek bir yol vardır. Bu yolun kilometre taşları itaat, gayret, dürüstlük, düzen, temizlik, nefse hakimiyet, hakikat, özveri ve vatan sevgisidir." Pek çok insan, bu kelimelerle ifade edilen duyguların büyük bir çoğunluğuyla hemfikir olabilir. Yazının bulunduğu binanın Dachau'daki toplama kampının yönetim binası olması epeyce ilgi çekici olabilir. (Apple 1993: 63)

Bu noktada kitabı bırakıp, kitaba yazdıklarınızla ilgili hislerimi ve retorik stratejinin beni gerçekten etkileyen şey olduğunu düşünmek durumunda kaldım.

APPLE: İnsanların bu konuların hayat memmat meselesi olduğunu anlamalarını istiyorum. Yazarken bunu en doğru şekilde verebilmek bir işkencedir. Ben hiçbir zaman her şeyi en doğru şekilde aktarabildiğimi düşünmüyorum. Her bir kitap, bir öncekinin devamıdır. İnsan yazarak kendini geliştirir. Yazı yazmayı kendi kendini geliştirme süreci olduğu ka-

dar, diğ er insanların kendilerini geliştirmelerine yardım eden bir sũreç olarak algılamak zorundayız. Bir kitabın bitişi her zaman bir işkence ve keyiftir (bence bu kelimeler, bu sũrekli telaş durumunu ifade etmek için gũzel metaforlardır). Bũtũn yazarlar gibi, savlarımın içinde bir kamyonun geçebileceği kadar bũyũk boşluklar olabileceğini önceden biliyorum. Bu nedenle bir sonraki kitabın amacı şunu söylemek- tir: "Tamam. O kitaptaki argũmanlar ikinci bir uyarıya yani buraya kadardı. İşte daha sonraki anlayışım burada"

Bazen metaforlara çok yaratmak için ihtiyaç duyarız. Benim de *Teachers and Texts* ve *Official Knowledge* kitaplarımda göstermeye çalıştığım gibi bu metaforlar, bize zıtlıkları anlamamız konusunda yardımcı olur. Son dönem çalışmalarımda, ekonomi politik, sınıf analizi ve ideolojinin analizleri kadar bazı postmodern gelenekleri de kullanmaya çalışıyorum. Bũtũn bunları harmanlamak, birbirleriyle çatışmalarına olanak sağlamak istiyorum ki daha grũlebilir hale gelsin. Bourdieu'nũn, temel olarak "İlerleme, yasak alana girerek sağlanılır" diyen parlak bir ifadesi vardır. Sizinle nceki konuşmamda belirttiğim gibi, kiliseye bağlı değilim. Dinsel grũřlere aykırı olma endişesi taşımıyorum. Asıl endişem, doğru algılamak ve içinde pek çok farklı akımların olduğunu akıld a tutarak, kendime ve diğ er insanlara bu engin demokrasi nehrinin akışının sũrekliliđini sağlamak için yardım etmektedir. Ayrıca benim görevim, bu akımlardan hangilerinin her zaman doğru olduğuna hak etmek değil, bu engin nehir söz konusu olduğunda, benim derinlemesine ilgilendiğim parçaların sũrekliliđini temin etmektir. Metinlerin doğası hakkında yaptım kuramsal açıklamaların bazı noktalarının paradoksal ve çelişkili olabileceğini, insanların hatırında tut-

masını istiyorum. Yani, demek istiyorum ki; "Bu duyguların, bazılarının ifade bulduğu Dachau'yu hatırla". Şimdilerde bu biraz postmodern bir konum. Bu, insanın "Bir dakika dur, senin en iyi niyetlerin bile, ilerici şeylere karşı işleyebilir" diyebilmesi anlamına gelir.

Bunun bir örneğine çelişkili ideolojik duruşlardan bahsettiğim *Education and Power* adlı kitabımda rastlanabilir. Şu yeni "neo" geleneğinden gelenler de tam olarak aynı şeyi söylediler ve bence çoğu kez, politik etkililik açısından daha yenilikçi geleneği temsil edenlerden daha iyi bir şekilde ifade ettiler. Benim kaygılarımdan bir diğeri de, eski şeyleri ifade etmenin yeni yollarını bulmamız fakat bunu yaparken olup biteni depolitize etmemizdir. Ancak, varolan durumu ciddiyeyle ele alıp mercek altına koymalıyız ki gerçeklik olarak kabul ettiğimiz durumdaki çelişkileri görebilelim.

Dünyanın çeşitli yerlerinde şimdilerde Foucault'ya dönen pek çok meslektaşım var. Ancak, onlar basit anlamıyla, Foucault'yu daha incelikli bir sosyal kontrol kuramı haline getirdiler. Durdukları yer Foucault'tan çok Nietzsche'ye yakın, ama ikisinin bir bileşimi. Foucault'da kesin bir biçimde vurgulanan, ve kişinin kendi politik duruşunu sorgulamasını sağlayan "kendi üzerine düşünme" ortadan kalkıyor. Pek çok yönden bu durum, Bowles ve Gintis'in oluşturdukları türden kuramlara dönmeye gerekçe oluyor. Aracı yok; en basit anlamıyla söylem kişiyi yapılandırıyor; dünya pek çok istasyonun aynı anda yayın yaptığı büyük bir radyo gibi; ve onları kapatamıyorsunuz. Hatta, onları kapatmak bile ayrı bir söylem. Bu saçmalaktır, kendini inkardır. Bu yüzden ben, insanların kendi üzerlerine düşünmelerini sağlayacak bir tarz

bulmak istiyorum ve bazen bunun için şoka ve paradokslara gerek oluyor. Bu benim ihtiyaç duyduğum bir şey. Diğer insanların buna ihtiyaç duyup duymadığını bilmiyorum. Ancak tepkilerinizden anlaşılıyor ki, bu işe yarıyor.

TORRES: Bütün bunların üstünde eğitim, bir argümanın gücü yada ahlaki bir yaptırımın nasıl zorlayıcı olabileceği hakkında diğerlerini ikna etme sürecidir. Politikada, bir düşüncenin yada fikrin bir diğerine üstünlük sağlaması amacına yönelik bir araç öge bulunmaktadır. Bu gerçekten de başarmak için yapılan bir şeydir- ama bir başkasının kaybetmesini sağlayarak başarmak. Demek istediğim, beğensek de beğenmesek de, politikada sıfır toplamı oyun kavramı bir gerçektir. Fakat, politikada herkesin kazandığı yada kaybettiği söylenemez. Bazen hegemonya ve ezme kavramları ile, tolerans için eğitim politikalarını derinlemesine ele almamız gerektiğini savundum. Buna tepki olarak, araçsalı politik görüşe sahip olmakla suçlandım. Bu oldukça postmodern bir eleştiridir. Sizin bu duruma tepkiniz nasıl olurdu?

APPLE: Bu oldukça karışık bir durum. Benim de çok saygı duyduğum bazı feministler, olayı, biri kazanır diğeri kaybeder şeklinde gösterecek bir sıfır toplamı oyununun oluşturulmasını erkek egemen akıl yürütmenin bir ifadesi olarak görmektedirler. Bu durum egemenliğin toplum içinde yeniden yapılandırılmasının yollarından sadece birisidir. Bu düşünceye bir yakınlığım var. Öte yandan, objektif olarak ortada kaybedenler ve kazananlar mevcut. Örneğin, bugün ol-

dukça güçlü olan sağcı koalisyon, insanların sokaklarda açlıktan öldüğü maddi ve ideolojik durumlar yarattı. Bu mutlaka ciddiye alınması gereken bir durumdur. Bu karşıt güçleri çatışmalı olarak karşı karşıya getirmenin erkek egemen bir tarz olduğunu söyleyerek, aralarında bir diyalog tesis etmek amacıyla eğitime başvurmak gerektiğini basitçe söyleyemeyiz. Benim böylesi bir tavır almam tehlike arzedebilir. Bana onların yanlış olduğunu söyleme hakkını veren nedir? Aslında üzgünüm, fakat görelilik karşısında felç olduğumu düşünmüyorum. Bence entelektüel ve politik düzeyde belirli sorunların doğruluğunun politika, etik ve ahlak ile kanıtlanması için değişik yollar vardır. Toleransı iki şekilde kullanmak istiyoruz. Toleranstan bir arayış olarak bahsetmek istiyoruz. Bu arayışta Stalinist olmayacağız. Veya "sağcı öteki"lerin söylemlerine kulak asmayalım ve canımızı da sıkmayalım diyerek rahat etmeyeceğiz. Afrika kökenli Amerikalılar, yoksullar, Latinolar gibi tanımlanabilir grupların içinde var oluş biçimlerimizi yaratan maddi koşulları değiştirmek için verilen toplumsal mücadeleleri ciddiye almazsak, durum gerçekten felç edici olabilir. Bu durumun kazananların ve kaybedenlerin bulunacağı bir mücadele olacağı gerçeğini ciddiye almazsak, bir aldatmaca ile uğraşmış oluruz. Ben sadece bir çözümü empoze etmek istemiyorum. Demokratik bir çözümün gelişmesini istiyorum, fakat baskının nasıl bir şey olacağını ve ona karşı olan mücadelelerin nasıl olacağını anlamamız, bence oldukça önemli. Maddi koşullar, duyulacak sesleri kısıtlayacağından çözüm sadece tartışma grupları oluşturmak değildir. Yani, pek çok şey, tolerans söylemini kimin yaydığına ve toleransın sosyal kullanımlarının ne olduğuna dayalıdır.

TORRES: Clinton yönetimi tarafından geliştirilen yeni sosyal politikalara başta oldukça eleştirel yaklaşıyordunuz. Bu görüşünüzü değiştirdiniz mi?

APPLE: *Official Knowledge* ve *Cultural Politics and Education* kitaplarımda sağcı koalisyonun oldukça geniş olduğunu savunuyorum. Bu koalisyonda ekonomik modernleştiriciler, eski Tory'ler, yeni orta sınıfın üyeleri, eğitimde verimlilik uzmanları ve Yeni Sağcı otoriter popülist dini gruplar bulunmaktadır. Aslında bu birliktelik oldukça gerilimlidir ve sürekli kırılıp yeniden inşa edilmektedir. Bu koalisyon Eğitimde sosyal politikaları kavramsallaştırma biçimimizi değiştirdi. "Korkunç memnun"um. Memnunum çünkü; haklı olduğum ortaya çıktı; korkmuş durumdayım; çünkü, Sağ, bizim ilgilendiğimiz alanını dönüştürdü ve *Official Knowledge*'daki tahminlerimin büyük bir kısmı gerçekleşti. Aslında, demokrasinin anlamını öyle bir değiştirdik ki, demokrasi artık tamamen tüketim alışkanlıkları ile ilgili bir hale geldi. Bir şekilde, insanları sınıfsızlaştırdık, ırksızlaştırdık, cinsiyetsizleştirdik, yurtsuzlaştırdık ve toplumsal cinsiyetin dışına ittik; öyle ki artık hepimiz birer *bireyiz*. Neredeyse, özel olan her şey iyi, kamusal olan her şey kötü oldu. Elbette ortaya çelişkili durumlar da çıktı. Eğer sınıfta, ırkta, toplumsal cinsiyette ve diğer kavramlarda neler olduğuna bakarsak devletin hala bir mücadele alanı olduğunu görürüz. Fakat tartışmalar neredeyse sürekli Sağcıların alanında gerçekleşiyor.

Clinton'un yaptığı ilk şeylerden biri kürtaj hakkını desteklemektir. Bu oldukça ilginçtir. Bu politikaların sonucunda şimdilerde, kadınların seçme özgürlüklerine yönelik devlet içerisinde kurumsallaşmış belirli kazanımlar oldu. Başka bir ta-

kım konularda ilerici olsa da bu devlet hala son derece ırkçı bir devlettir. Devleti beyaz olmayan insanların kazanımlarına yönelik saldırıları desteklemeye şiddetle alet eden Reagan/Bush'a karşı Clinton daha ılımlı bazı politikalar oluşturmaya çalıştı. Bu durum bazı ırkçı politikalar üzerinde radikal dönüşümler yerine, ılımlı etkiler yaratacaktır. Ekonomik biçim açısından bakıldığında, bu hala metalaştırma sistemindeki zorbalığa dayandırılacaktır. Bir de "sınırlarımızı koruyalım, göçmenleri atalım" diyen sağcı bir yerlililiğin (*nativizm*) hızlı yükselişini görüyoruz. Bence Clinton'ın sevgileri ekonomik açıdan merkezin biraz sağında, fakat merkezin belirgin bir şekilde sağa kaydığı bir dönemde, bu Clinton'ın daha liberal görünmesine neden oluyor. Her şeye rağmen yine de çok olumsuz olmak istemiyorum. Aynı zamanda bence beden politikaları üzerinde sürekliliği olan bazı kazanımlar olacaktır. Örneğin, gey ve lezbiyenlere, HIV/AIDS'li insanlara karşı ölümcül ayrımlar yapmak daha zor olacaktır. Bazı dönüşümler olacaktır ve ben bunların önemsiz olduğunu söylemek istemiyorum, çünkü burada söz konusu olan insanların yaşamı. Ancak yine de, ekonomide, devletin kapitalist sosyal ilişkilerin desteklenmesi rolünde, şu anda yükselen ama 30 yıl önce oldukça muhafazakar olarak algılanabilecek sağcı politikalar, temelde "orta yolcu"luğun devamı olacaktır.

Eğitimde, özelleştirmeye ve oluşturulmakta olan ırkçı alana duyulan büyük korku yüzünden, Clinton "ilerici" pek çok insanın desteğini aldı. Clinton Federal devletin kürsüsünün yetkilerini topyekün özelleştirmeye karşı gelmek için kullanacaktır ve bunun bazı etkileri olacaktır. Bence Clinton, kupon planları(*) ve topyekün özelleştirmeye doğru olan yöne-

limi yavaşlatacaktır. Fakat, özelleştirme ve tercih programları devlet düzeyinde hızla büyüyecektir. Bir yanda kent içindeki yoksul mahaleler ve kırsal kesimlerde çoğunlukla beyaz olmayan çocuklarla yoksul beyaz çocukların gittiği yoksul okullar, diğer yanda ise durumu daha iyi olanların gittiği okullar olacaktır. Bunun nedenlerinden birisi de Clinton'ın güçlü bir duruş sergilememesidir. Devletin gücünü etkili bir biçimde kullanamamıştır. Ortaya çıkabilecek olası sonuçlar konusunda halkı eğitmek için gerekli tavrı almadığı için (ki, kendisinin genel olarak görece muhafazakar sevgilere sahip olduğunu düşünüyorum) ortaya "Aşırı sağı uzak tutmak istiyoruz" söyleminin arkasına saklanarak ekonomi, sosyal refah vb. konulardaki daha ılımlı sağcı söylem ve pratikleri birleştiren, kısmen başarısızlığa uğramış bir başkanlık çıkıyor.

Örneğin, Clinton'ın önerisini ele alalım; birkaç yıl sonra bazılarının refah politikalarının dışında olması gerektiğini söylüyor. Devlette iş yaratmak için hiç para yok, yani yaptığınız "Buranın dışındasınız" demek. Bunun sonucu insanların sırtına, onların çalışmak istemediklerini söyleyen bir yaftanın yapıştirilmesidir. Ekonomik krizle birlikte, bence, gelecek on yılda sonuçta biraz daha merkezde, ama kısmi ilerici bir yönetim de seçilse; sadece paranın olmamasından değil, sağcı politikaların hükümetlerde daha baskın olmasından dolayı, işler alttakiler için daha acı verici olacaktır. Dolayısıyla ne yapılabileceği noktasında oldukça umutsuzum. Fakat, Clinton'ı ilerleme sağladığı alanlarda desteklemek istiyorum. Bence, insanların bedenlerine yönelik politikalarda, ılımlı kadın gündemleri gibi konularda ona inanılabilir.

Genel olarak kongreye ve Clinton'a baskıyı devam ettirebilmek için pek çok ilerici gruplar arasında ittifak oluşturması bir zorunluluktur. Clinton'ın bazı öngörülleri pek ilerici değildir ve eğitimcilerden, kadın gruplarından, beyaz ırk dışındaki insanlardan birlik içerisinde baskı gelmesi gerekir. Bu tür bir birleşik hareket inanılmayacak kadar iyi finanse edilen sağcı eğilimleri dengeleyebilir. Eğer Clinton'ın herhangi bir zaferinden bahsedilecekse bu zafer yerel, ulusal ve bölgesel düzeyde Sağ'ın gücünü yeniden ikiye katlamış olmasıdır.

Genelde, Sağ "gizlilik" politikaları aracılığıyla mücadele etmektedir. Onlar, genelde, gerçek politikalarını ve gerçek gündemlerini halktan gizlerler. Bu yolla pek çok seçimi kazandılar. Sağ, alt komisyonlar planlama ve okul yönetim kurulları aracılığıyla ideolojik bir altyapı inşa ediyor, bu da Clinton'ın yaptığının çok az fark yaratacağı anlamına gelebilir. Sağ tabandan gelen bir altyapı kuruyor. Kendini ilerici olarak tanımlayan bizlerin onlardan öğrenecek çok şeyimiz var. Onlar pek çok katman başarıyla nasıl harekete geçireceklerini öğrendiler. Sonuç olarak, Clinton'a odaklanmalı ve yönetimi ilerici bir yöne doğru itmeliyiz; aynı zamanda yerel düzeyde çabalarımızı ikiye katlamalıyız.

TORRES: Bazı insanlar sizin Amerika Birleşik Devletleri'nde ve uluslararası düzeyde Sol'un kültürel ve eğitimsel ikonu haline geldiğinizi söylüyorlar. Bazıları ise, Madison'daki tek solcu olmadığınızı, çünkü Madison'un geleneksel olarak ilerici düşünceye sahip olduğunu söylüyorlar.

Bazıları, geçirdiğiniz dönüşüme rağmen seçeneklerinizden bazılarını etkin kılan ama aynı zaman-

da da sınırlandıran neomarksist ideoloji doğrultusunda çalıştığınızı iddia edebilirler. Bence yanlış olsa da, bazıları da diyebilir ki arkanızı yasladığınız bir sosyal hareket olmadığından dolayı, akademik alanda neomarksist gündemi desteklemek yalıtılmış bir ortamda kalmaktır. Eğer söyledikleriniz sömürülen ve bunu değiştirmeyi deneyen insanların deneyimleriyle çevrelenmemiş olsaydı, çölde haykıran biri olabilirdiniz.

Bütün bu eleştirileri kendi gelişme çizginizle nasıl ilişkilendiriyorsunuz? Ve bu tarz eleştirilere hedef olmak için ne yaptınız?

APPLE: Evet, özel statülü profesörlük (endowed chair) kadrosundayım. Buraya gelebilmiş olmaktan, kişisel geçmişimle bağlantılı olarak gurur duyuyorum. Ben işçi sınıfının yaşadığı kent içi yoksul mahallelerde büyümüş, akşam okuluna giden bir çocuktum ve hiçbir zaman yoksulluğu yaşamamış insanlarla dolu bir kurumda başarılı olmuştum. Geçmişime baktığımda, şu an bulunduğum konuma gelmemde payı olan bir çok insana derinden borçlu olduğumu düşünüyorum. Bununla birlikte, beraber liseye gittiğim insanların büyük bir kısmı benim geldiğim yere gelebilecek olanaklara sahip olamadı. Bu nedenle, paradoksal bir şekilde, bulunduğum mevki bana nasıl bir kökene sahip olduğumu hatırlatıyor. Diğer yandan, bir zafer kazanmışlık hissi var. Amerika Birleşik Devletleri'nde sosyal sınıflar arası geçiş varsa da bu bir hediye değildir. Bütün bunlar mücadele yoluyla, sosyal hareketlerin devleti zorlamasıyla ve sivil toplumu, bize bunu daha fazla yapamazsınız demeye itmesiyle kazanıldı. Micha-

el Apple gibi birinin özel statülü profesörlük ünvanına sahip olabilmesi olgusunda kolektif bir zaferin izi var.

Özel statülü profesörlüğün üzerinde durmuyorum. Bu neredeyse konu dışında. Ben hala ne yapmam gerekiyorsa onu yapıyorum. Bu konuma politik ödünler vermeden gelebilmiş olmanın kişisel gururu ve memnuniyetini taşıyorum. Bildiğiniz gibi, birkaç kuşaktan beri matbaa emekçiliği yapmış bir aileden geliyorum; büyükbabam matbaacıydı, babam matbaacıydı, ben de lisans eğitimim süresince matbaacı olarak çalıştım.

Babam ve annem çocuklarının daha iyi bir yaşamı olabilmesi için ezilmeye karşı mücadele veren politik aktivistlerdi. Şimdi bakıp da "Bu bizim oğlumuz." dediklerinde, sadece toplumsal anlamda değil, kişisel anlamda da buna değmiş olduğunu düşünüyorlar. Bence bunun getirdiği belirli bir oranda gurur var. Fakat, genel olarak bu ünün beni değiştirdiğini düşünmüyorum. Değiştirmesini de istemem. Üzerinde fazla durmuyorum ama buna sahip olmak güzel. Güzel olmadığını söylemek sadece benim için değil, aynı zamanda omuzları üzerinde yükseldiğim insanlar için de yalan olurdu.

Kurumlar bağlamında bu ne ifade ediyor? Madison çok özel bir yer. Wisconsin ilerici etkinliklerde çok uzun bir geçmişe sahip. Politik konumu ile ilgili sessiz kalmayan birinin çok az sayıda özel statülü profesörlük kadrosu olan bir kurum tarafından onanması olgusu, o kurumla ilgili bir şeyler ifade eder. Ben bu tür konularda kişileri yalnız bırakmayan bir kurumda çalıştım. Wisconsin'de diğer pek çok kurumdan farklı bir gelenek var. Varsayım herkesin ciddi bir iş yaptığı; bu ciddi iş deneysel, tarihsel, kavramsal veya eleştirel olabilir.

Bu, birden fazla türde ciddi çalışma yapılabileceği ve bunların tümüne de saygı gösterildiği anlamına geliyor. Böyle olması, burada işlerin gayet kolay olduğunu değil, yine zaman içerisinde başarılı mücadelelerin verildiğini gösteriyor. Bu nedendir ki, bizim tarih bilincine sahip olmamız gerekli. Bu kurum durup dururken varolmadı; gerçek insanların gerçek politik bağlılıklarıyla inşa edildi. Bunu romantikleştirmek istemiyorum. Burasının mükemmel olduğunu düşünüyorum değilim. Fakat bana, sadece bana da değil pek çoklarına, öğretim ve özellikle de araştırma alanında ilginç ve önemli işler yapmamız için olanak sağladı.

Burada "ben" görece etkin olmuş olduğumu düşünsem de, "biz" demek daha doğru bir ifade olurdu. Bu kurum beni arayıp buldu. Diğer pek çoklarını da bulmaya çalışmaktadır. Buradaki eğitim fakültesi bu tutumuyla tanınır. Eleştirel çalışmaların- *eleştirel* kelimesinin altını çizmek gerekir- yapıldığı bir merkezdir. Eğitim Politikaları Çalışmaları ile Program Geliştirme ve Öğretim alanlarında son yedi sekiz yıldır diyebiliriz ki on kişi işe alındı. Alınanların yedisi kadın, bir kısmı (erkek ve kadın) eşcinsel aktivist, bazıları da ırkçılık karşıtı mücadelelerde ve akademik çalışmalarda rol alan aktivistlerdi. Bu anlayışın sonucu olarak, ilerici hareketlerin adresi olan bir kurum ortaya çıktı. 1970'de buraya geldiğimde açıkça politik araştırmalar yapan biri olarak nispeten yalnız olmuş olsam da, bu çalışmalar her zaman çok saygı görmüştür ve şimdi burası bu tür çalışmalar için bir merkez haline geldi. Yani, bütün hepsini Michael Apple yaptı demek istemiyorum. Bunları yapmak için kurumsal koşullar var. Bu tarz eleştirel çalışmalar ders konu alanları ve öğretim yöntemleri alanlarında da yapılmaktadır. Örneğin, burada ma-

tematik eğitimi alanında, matematik ve eleştirel ırk kuramı üzerine çalışmalar yapan kişiler var. Bu oldukça dikkate değer. Dolayısıyla, buradaki kurumsal iklimin sadece sosyoloji, program geliştirme çalışmaları gibi, "normal" denebilecek genel alanlarda değil, aynı zamanda "içerik alanları" olarak adlandırılan ve öğretmen eğitimini de kapsayan alanlarda da etkisi vardır. Bunun böyle olmasında biraz parmağım olmuş olabileceğini düşünsem de, kesinlikle Michael Apple'ın bunun tetikleyicisi veya nedeni olduğunu hiçbir zaman iddia etmek istemem. Yine en iyi metafor, varolan engin bir demokrasi ırmağında bu kurumun da bir yere sahip olmasıdır. Bu noktaya kolay gelmiş olduğu söylenemez. İdeolojik tartışmalar olmuştur. Anlaşmazlıklar mevcuttur. Neyin eleştirel kurama dayalı bir çalışma kabul edilebileceği, postmodernizmin bazı formları, bazı ırkçılık karşıtı kuramlar ve bazı neoMarksist yapılarla ilgili hayli ciddi tartışmalar var.

Wisconsin homojen bir yapıya sahip değildir. Örneğin, öğretim üyeleri arasında, öğrencilerinin politikalarıyla her zaman aynı fikirde olmayan kültürel muhafazakarlar var; ama onlar da profesörlük kibiri ve kötü öğretime karşılar. İyi öğretim veren eğitimciler olarak, öğrencilere karşı pek duyarlı olmayan meslektaşlarını beğenmeseler de, muhafazakar öğretim üyeleri arasında ittifaklar kurulmaktadır. Wisconsin'de duyarlı ve sorumlu öğretim çerçevesinde böyle birliktelilerin oluşması yoluyla devam ettirmeye çalıştığım bir etik anlayış mevcuttur. Bunda önemli bir rolüm oldu, ama bence bu kesinlikle kolektif bir mücadelenin ürünüdür, ben bu konuda çaba harcayan pek çok kişiden biriyim.

Burada tehlike, insanların gerçekliğin kilidine sahip olduklarını sanmaları konusundaki kibirdir. Bu özellikle kendini

eleştirel diye tanımlayan insanlar için bir tehlike arzeder. Benim hiç istemediğim şeylerden biri de doktora öğrencilerimin klonlarım olmasıdır. Biliyorsunuz, benim sonradan tanınmış kişiler olan pek çok üstün yetenekli öğrencim oldu. Her cuma öğleden sonraları öğrencilerimle buluşurum. Eğer cuma seminerlerinde kendimi yenilemezsem ...

TORRES: Ölürsünüz.

APPLE: Aynen öyle. Benim görevim insanların benim omuzlarımda yükselmelerine izin vermek ve bu da onların arada bir geriye bakıp bana "siz hatalıydınız" demelerini gerektirir. Sadece cumaları değil her zaman. Benim iş arkadaşlarımdan istediğim de budur. Ben benim politikalarımla hep aynı fikirde olan insanlar istemiyorum. Elbette, etrafımda ilerici insanların olmasını istiyorum ve bunun için savaşıcağım. Burada geniş bir çerçevede engellilerin, farklı sınıf, toplumsal cinsiyet, ırk ve cinselliğe sahip kişilerin politik görüşlerini de kapsayacak şekilde ilerici olmayı kastediyorum; Bunlar hakkında konuşulmasını ve tartışılmasını istiyorum. Bunların eğitim ve araştırmada gündelik söylemlerin bir parçası olmasını istiyorum. Fakat, herkes benimle aynı şekilde düşünüyorsa, bu oldukça kötü bir şey olur, sadece onlar için değil, benim için de.

Burada çeşitli hareketler var ve benim saygı duyduğum, bana da saygı duyan, ancak benim politik görüşlerime şiddetle karşı olmakla birlikte ilerici de olan insanlar bulunuyor.

Ben etiketleri her zaman işlevsel bulmuyorum. Benim, kendim ve başkaları tarafından neoMarksist olarak etiketlenmiş olmam maddi boyutun analizinin bütünüyle merkezi bir

önem taşıdığı konusundaki görüşümden kaynaklanmıştır. Fakat kültürün kendi maddesel gerçekliği vardır. Onu ekonomi politiğin politikalarıyla tekrar birleştirmek ne her zaman mümkündür ne de arzu edilen bir şeydir. Bu tarz analizler sınıf ilişkilerinin merkeziliğine işaret etmiştir. Ancak, analizin merkezinde olan tek şey bu değildir. Yine de, bunu dikkate almadan analiz yapamazsınız. Bu sadece bir yapı taşıydı. Bir evi inşa ederken olduğu gibi, birden fazla yapı taşına ihtiyaç vardır. Sınıf bir yapı taşıyken, başka yapı taşları da vardır ve bir evi tek tür malzeme ile inşa etmek kasırgada evin yıkılabileceği anlamına gelir. Mecazi olarak konuşursak farklı türlerde kasırgalar vardır. Irkçı devlet üzerinde dönen kasırgalar, ataerkil ilişkiler üzerinde dönen kasırgalar vardır. Bunların hepsi gerçek yaşamda kesişme eğilimindedirler. Güç ilişkileri ve dinamikleri oldukça karmaşıktır.

Bu nedenle sürekli bir dönüşüm içindeyim. Kimlik politikalarına dayanan hareketler hakkında kaygılanmamın nedenlerinden biri budur. Benlik sürekli oluşum halindedir. Buna karşılık, "Ben sadece işçi sınıfından olmamla ya da sadece eşcinsel olmamla tanımlanıyorum" diyen bazı hareketlerde öz-cü bir yaklaşım görüyorum. Tabii ki eşcinseller ya da çalışan sınıf içinde bu konuda bir ortak fikir yok, bu nedenle klişe yargılar yaratmak istemiyorum. Yine de, bu yaklaşımda herşeyi öze bağlayan bir yan olması beni kaygılandırıyor. Hepimizin özneliği çoğul bir nitelik taşıyor. Ben her zaman bu çoğul hareketlerin neresinde durduğumu anlama çalışıyorum. Açık ki, *Official Knowledge* ve *Cultural Politics and Education*, benim bu sorunun üstesinden gelmeye çalıştığım, bir ayağı "daha yeni" analizlerde iken, bir ayağı köklerini neoMarksist analizden alan bir geleneğin içindeki yapısal ve

kültürel analizde duran çabalarıdır. Bu geleneğin artık modası geçmiş olduğunu düşünmüyorum. Gerçekte, bence böyle bir varsayım dilsel bir el çabukluğudur. Aynı zamanda, bu tür iddiaları ortaya atan insanlar, kapitalist sosyal ilişkiler yanında, ırk, toplumsal cinsiyet ve diğer güç ilişkileri tarafından desteklenen kurumların içinde yer almaktadır. Kendi yapısal pozisyonuna bakmadan "Sınıf kavramının modası geçmiştir şeklinde iddialarda bulunmam için maaşımı kim ödüyor?" diye sormamak açıkça dilsel bir el çabukluğudur. Bence, insanın kendi sınıfsal konumu hakkında böyle bir soru sorması kesinlikle gereklidir. Bunu yapmazsa, "postmodern" refleksivite görünümü altında, kişinin diğer özelliklerine ilişkin pek refleksivite söz konusu olmuyor. Ben her zaman kim olduğumu bulma süreci içindeyim. Bu oldukça varoluşsal bir durum, ama ben buna karşı değilim.

Ancak, unutkanlık oldukça büyük bir tehlikedir. Demokratik sosyalist gelenek sürekli olarak yeniden inşa ediliyor ve yeniden uygulamaya konuluyor. Bürokratik devlet sosyalizminin düşüşünün, neyin sosyalizm sayılabileceği ve onun iyi bir fikir olup olmadığı hakkındaki görüşüme, hiç bir etkisinin olmadığını düşünüyorum. Bizler sürekli olarak "Bir tane örnek bulabilir misiniz?" sorusuyla karşılaşırız. Ben ve pek çok kişinin onaylamadığı bürokratik devlet öğelerine sahip olmayan ve hala var olan bir sosyalizm modelini bulmak çok zordu. Bazı olumlu örnekler var: bir dönem için Küba, o inanılmaz saldırılardan önce Nikaragua, ve Yugoslavya'da yaşananların bir kısmı, ve diğerleri. Hala pek çok şeyin güçlü bir şekilde inandığım parçaları var; fakat bürokratik devlet sosyalizminin belirli bir felsefi, politik ve ekonomik fikrin saptırılmış hali olduğunu düşünüyorum. Demok-

ratik ekonomik planlamanın bazı kazanımlarını tabanda demokratik tartışma ile bütünleştirmeliyiz ve buna mümkün olduğu kadar özyönetimden unsurları katmalıyız. Ben halkçı bir sosyalistim ve halkçılık (şimdiki sağcı eklemlemelerdeki anlamıyla "populizm"(ç.n.) değil) benim için önemlidir. Halkçılık benim düşünceme göre, demokratik yollarla müzakere edilmiş bir ekonomisi olan, bir çeşit radikal demokrasidir. Açıkça ifade ediyorum ki bunun içinde güçlü sosyalist öğeler bulunmaktadır.

Bunu yaratan belirli bir sosyal hareket var mı? Kesinlikle, Sağ, bir halk cephesi olarak nitelenebilecek bir hareket oluşturdu. Bu hareket, ulus-devlet artık kendi ekonomisinin kontrolünü elinde tutmadığı için yerine getirilemeyecek bazı ekonomik vaatlerde bulunacaktır. Sağ, insanların bazı şeylerin kontrolden çıktığı yönündeki endişelerini hem hayali hem de gerçek bir şekilde ciddiye almaya çalışarak bir ittifak oluşturmayı başardı. Bence, bu tür populist duyguları ele alarak, şu an aşırı muhafazakar bir yönde hareket eden insanları daha ilerici bir gündem etrafında örgütlemek ve aynı zamanda bu gündemin oluşturulmasında katılımlarını sağlamak mümkündür. Bu nedenle, aslında günümüzdeki sağcı yeniden dirilişin pek çok cephesinin başarısızlığa uğraması konusunda iyimserim. Fakat bu, politikanın otomatik olarak ilerici yöne kayacağı anlamına gelmiyor. Bununla birlikte, bence harekete geçilebilecek alanlar var. Benim görevimin bir kısmı, bunların şekillenmesine yardımcı olmak ve onlar tarafından şekillendirilmek.

Kişisel olarak, hem siyasi hem de pratik Amerika Birleşik Devletleri'nde demokratik sosyalist gündemi canlı tutma ve

eğitimde aktivistlerin koalisyonunu oluşturma konularıyla derinden ilgiliyim. Bu gündemin ırk, sınıf, cinsellik, engellilik ve benzeri gündemler tarafından sürekli olarak yeniden şekillendirilmesini istiyorum. *Official Knowledge* adlı kitabımda merkezi olmayan bir birlik olarak adlandırdığım şeyin oluşmasına mümkün olduğunca yardımcı olmak istiyorum. Bu tür bir sosyal hareket homojen değildir ve adem-i merkezizetçi bir harekettir. Fakat yine de bu hareketi ilerici olarak adlandırma hakkına sahip olduğumuzu düşünüyorum. Benim görevimin bir kısmı da, kolektif hafızanın yeniden tesis edilmesidir. Bu kısmen bir eğitim sorunudur. Aynı zamanda, sadece, entelektüel ve ideolojik çekişmelerin çok üzerinde bir yerde durmak yerine, postmodern ve yapısalcılık sonrası kuramların bazı formlarını eleştirel bir gözle değerlendirmeden kabul etmeye fazla eğilimli olan insanlara devamlı olarak bu konuda hatırlatmalar yapmak anlamına da geliyor. Ben bu konudaki eleştirel tartışmaları sürdürmek istiyorum ki, gerçekten politik konulara ilgisi olduğunu düşündüğüm insanlar, yeni bir üst anlatı kisvesi altında depolitize olmasınlar. Tabii ki ben de bu tartışmalardan yararlanıyorum.

Hiç de çölün ortasında haykırdığımı düşünmüyorum. Gerçek şu ki, eğer bu kadar çok sayıda insan arasında işlerin gerçekten yıkıcı bir şekilde zıvanadan çıktığı düşüncesi hakim olmasaydı, Sağ insanları sağcı bir gündeme eklemleyemezdi. İnsanların sezgileri, giderek ekonomimizde ciddi anlamda yanlış giden birşeyler olduğu yönündedir. Sağ, bu suçlamayı toplumsal cinsiyet ve ırk formları üzerine yüklemeyi başarmıştır. En ilginç ve en büyük politik ve eğitsel proje, sağcı ittifak ve bu ittifakın insanların bahsedilen endişelerini, onları kendi muhafazakar projelerine eklemlemek için kullanma becerileri olmuştur. Bu çok ilginç. Söz konusu proje, top-

lumun içinde bulunan hareketliliği yakalayan eğitsel bir proje olmuştur. Bu bir çöl değil; içinde pek çok değişik şeyin mayalandığı bir yerdir.

Bir pedagoğ olarak benim görevim, insanların daha verimli olacağını düşündüğüm şekilde gelişmelerine yardımcı olmaya çalışmaktır. Pek çok insan, bir şeylerin çok yanlış olduğunu biliyor. Bu nedenle kendimi hiç bir zaman yalnız hissetmedim. Kesinlikle, kendimi burada da; dünyanın her yerindeki gruplarla dayanışma ve dostluk bakımından da yalnız hissetmiyorum. Politik heyecan anlamında da yalnız hissetmiyorum. İçinde yaşadığımız dönem kimin bu topluma sözünü geçireceğinin belirsiz olduğu bir dönemdir. Sağ'ın elinde büyük miktarda güç ve para varken, okullarda ve diğer kurumlarda pek çok aktivist hareket oluşmaktadır. Bu benim, örneğin, okullardaki hareketlerle yakın bağlar kurmayı istememin nedenlerinden birisidir. Jim Beane ve benim *Democratic Schools (Demokratik Okullar)* adlı kitabımızda gösterdiğimiz gibi, okullarda, sosyal adalet ve eleştirel okur yazarlığa ilişkin kayda değer hareketler vardır. Sağ bize, "Orası bir çöl ve siz orada yalnızsınız" demeyi çok istedi. Ancak bu doğru değil. Şu anda devam eden gerçek ve çok önemli sosyal hareketler var. Mesele, bu hareketlerin birbirleri ile iletişim kurmaya başlamalarını sağlamaktır. Sadece yalnız hissetmemekle kalmayıp, aynı zamanda Sağ'a da kazanmadıklarını lutfetmeyeceğim. Benim demokrasi nehri olarak adlandırdığım daha geniş çaplı hareket içinde kız ve erkek kardeşler olan insanların bu konuda söylecekleri bir şey varsa; bizler, daha önce güçlü olmuş olsa da, bunun Sağ'ın her zaman kazanacağı anlamına gelmediğini göstereceğiz. Tarih bilinci bu noktada yararlı olacaktır.

TORRES: Gramsci aklın kötümserliğine ve iradenin iyimserliğine dikkat çeker.

APPLE: Olay tam anlamıyla bu. Yeni kitaplarımda benim devam etmemi sağlayan şeylerden birinin de öfke olduğunu ifade ediyorum. Eğer söyleşimizin başına dönecek olursak, bu öfkenin önemi, büyük oğlumun durumu dolayısıyla benim için daha da belirginlik kazandı. Bu toplum, neyse ki benim ve eşimin oğlumuzun hayatını kurtarmak için gerekli ekonomik ve duygusal kaynaklara sahip olduğumuz bir toplum. Bazı insanların bu tür kaynaklara sahip olma lüksü yok. Fakat devlet aygıtları, sigorta şirketleri ve diğerleri ile savaşmak, iktidarın gerçekten nasıl işlediğini, bu tür bir ekonominin nasıl bazı çocukların, diğer yönleriyle olduğu gibi, bedensel anlamda da varlıklarını sürdürmelerini imkansızlaştırdığını görmek gerçekten insanı öfkelendiriyor. Küçük oğlumun toplumu saran adaletsizliklere karşı duyduğu öfke onu politik aktivizme doğru yönlendirdi. Bu durumdan çok memnunum. Her ne kadar burada kuşkusuz bir parça nesillerarası öğretme söz konusu ise de, insanların gördüğü muameleye ilişkin gerçek bir kaygı emaresi de bulunmaktadır. Yapılması gereken bu öfkeyi kolektif hale getirmek, ve onun küstahlığa dönüşmesini önlemektir. Öfke gerçekten çok çok üreten bir şeydir. Öfke yalnızca teorisyen olarak nitelenmeyip, öğrenciler, öğretmenler ve toplumdaki aktivistlerin hayatlarıyla temellendirmeye ihtiyaç duymamızın bir nedenidir. Herhangi bir politik pratik içinde yer almamak öfkeyi sadece sözde bırakmaktır ve bu kötü bir şeydir. Bu sahte öfkedir, gerçek öfke değildir ve eğer burada kategoriler oluşturduğum için beni bağışlarsanız, bence sahte öfke pek de üreten değildir.

TORRES: İki yeni kitabınız var.

APPLE: Şu an ikisi de yayımlanmış durumda. Biri oldukça değişik tür bir kitap. ASCD (the Association for Supervision of Curriculum Development -Müfredat Geliştirmeyi Denetleme Birliği) bana geldi ve "Eleştirilerde bulundunuz, eğitimin nasıl dönüştürülebileceği ile ilgili öneriler ve ilkeler sundunuz. Fakat, bundan sonra sizce neler olması gerektiğinin detaylı betimlemesi ve analizi bugüne kadar yapılmadı." dediler. Böylece ben de Jim Beane ile birlikte *Democratic Schools* (Demokratik Okullar) adlı bir kitap yazdım. ASCD bu kitabı 100.000'den fazla bastı. Bu kitap ASCD'nin bütün üyelerine gönderilen kitaplarından biri. Bu kitapta bir analist değil, bir sekreter rolündeyim. Eğitsel olarak ilerici ve kendilerini sosyal adalete adanmış dört demokratik okulun katibi rolünü üstleniyorum. Tabii ki demokrasi sürekli yer değiştiren bir imlemdir. Bunun pek çok anlamı vardır. Fakat onun belirli tanımlarını haklı göstermenin yolları olduğunu düşünüyorum. Bence bu kitap ciddi bir politik ve pratik müdahaledir. Amacı, sağcıların okulları özelleştirme ve piyasalaştırma çabalarına gerçek alternatifler olduğunu göstermektir.

Diğer kitap, ulusal müfredat ve ulusal sınav sisteminin politikası üzerine dediğim John Dewey konferansına dayanmaktadır. Daha önce de belirttiğim gibi kitabın adı *Cultural Politics and Education* (Kültür Politikaları ve Eğitim). Sağ'ı ve onun gündemini çözümlenmede ve neyin mümkün olduğunu, neyin olmadığını göstermede *Official Knowledge* (Resmi Bilgi)'dan da ileri gidiyor. Yine bu kitap da politika ve kuram bağlamında bir müdahale olma amacını taşıyor. Kitaba başladığımda, ulusal müfredata yönelik önerileri sorgulamak ve onların

ulusal sınavlara ve yeni bir katmanlaşmaya geçmek için arkasına gizlenen bir şey olduğunu, ayrıca paradoksal bir şekilde, kupon planları ve piyasalaşmaya doğru ilk adım olduğunu göstermek istedim. Ulusal bir eğitim programının olmasının nedenlerinden biri de ulusal düzeyde sınav yapabilmektir. Ulusal bir sınav uygulamaya konulursa, şüphesiz bu sıradan bir kağıt-kalem testi olacaktır, çünkü başka bir şeye ekonomik olarak gücümüz yetmez. Bu da nihayetinde kupon planlarına yol açacaktır. Bir sınav bir kere uygulamaya konulduğunda, ulusal sınavlar okullara fiyat etiketleri koymanın bir yolu haline gelecektir. Özel okullar ve devlet okulları için tercih planlarınız olduğunda, "tüketicilerin", "Bu okul iyidir", "Bu okul kötüdür" diyebilecekleri bir mekanizma yaratmış olacaksınız. Bu tür bir mekanizma ile, piyasa serbest bırakılabilir ki bunun da eğitimde *apartheid* gibi öngörülebilir etkileri olacaktır. Dahası, ulusal bir müfredat, resmi olarak kabul edilen bilgiyi, muhafazakar ittifakın itibar ettiği bilgiye indirgeyecektir. Seçkin ve orta sınıf ailelelerden gelen, kültürel sermaye bahşedilmiş çocuklar, her zaman olduğu gibi, bu sayede başarılı olacaktır; fakat bu durum tercih, standartlar ve hesap verebilirlik söylemi ile örtbas edilecektir. Bu nedenle görevimi iki aşamalı olarak değerlendiriyorum: eğitimdeki ve toplumun genelindeki muhafazakar restorasyonu eleştirel bir şekilde sorgulamak; ve demokrasi, sağlık ve bakım faaliyetleri ve sosyal adaletin sadece içi boş sloganlar olmadığı bir eğitimi oluşturmaya yönelik her gün yaşanan mücadeleleri ortaya koymak.

NOTLAR

(*) Bu terim için bkz. Kitabın sonundaki TERMİNOLOJİ LİSTESİ